

2013-05-06

Diarien: M2013/408/Nm

Linda Eriksson
linda.eriksson@skogsindustrierna.org
+46 70 6707209

Till Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
michael.lofroth@regeringskansliet.se

Remiss avseende redovisningar av regeringsuppdragen om bevarande av biologisk mångfald, sammanställd information om ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Skogsindustrierna har givits möjlighet att yttra sig över rubricerade rapporter. Nedan följer våra synpunkter.

Bevarande av biologisk mångfald

Skogsindustrierna tycker att det är anmärkningsvärt att den totala sammanställningen över skyddade arealer saknas. Sverige saknar fortfarande en trovärdig sammanställning över befintliga skydd som faktiskt kan tillgodoräknas Nagoyaavtalet. Hit hör bl.a. skogliga impediment, strandskyddsområden, generellt biotopskydd, skötsel av betesmark genom landsbygdsprogrammet och troligen även vattenskyddsområden.

De skyddade områdena behöver inte vara skyddade med syfte att säkra biologisk mångfald utan kan även syfta till att säkra ekosystemtjänster. De kan innehålla såväl formellt skydd som andra effektiva bevarandeåtgärder och både offentligt som privat skydd. Det anser vi att man bör vara uppriktig med.

Om viktiga skyddsformer inte räknas med som skyddade områden finns en risk att de förlorar i legitimitet. De olika skyddsformerna får totalt sett betydande inverkan på markanvändningen. Man kan därför inte bara fylla på med ytterligare skydd utan att se vad man tidigare har och utan att se på de sammantagna konsekvenserna för markanvändningen.

Om följande skyddsinstrument inte räknas in bör det motiveras varför de inte stämmer in på formuleringen i Nagoya-målet:

Strandskydd

Strandskyddets två syften är att säkerställa biologisk mångfald och ekosystemtjänsten friluftsliv. Det bedöms av Naturvårdsverket vara ett av de viktigaste instrumenten vi har för att bevara en grön infrastruktur i en annan del av denna remiss.

Skogliga impediment

Enligt 13 § får inte skogsbruksåtgärder bedrivas på skogliga impediment. De har därigenom ett starkt skydd eftersom skogsbruk torde vara det i särklass största hotet mot impedimenten. Impedimenten har stor betydelse för den biologiska mångfalden men kanske ännu större för ekosystemtjänsterna.

Att skyddet av impediment syftar till att säkerställa ekosystemtjänster framgår av proposition 1992/93:226 om en ny skogspolitik, som ledde till att impedimenten skyddades. I propositionen anges om impedimenten: ”De har i många fall höga naturvärden och bidrar till variationen i ekosystemen, de ingår som en del i vattenhushållningen och fungerar som kvävefällor, de producerar renbete och bär, de är värdefulla miljöer för friluftslivet och de är ofta vackra inslag i landskapsbilden”. Till skillnad från det omgivande landskapet är de trädbärande impedimenten ofta kontinuerligt skogbevuxna vilket gör att de får mycket stor betydelse i den gröna infrastrukturen.

Med anledning av ovanstående saknar vi vetenskapligt stöd för beskrivningen av de skogliga impedimenten i rapporten på sid 32 som artfattiga och med få rödlistade arter, stämmer det verkligen?

Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden syftar inte till att skydda biologisk mångfald men väl till att säkerställa den viktiga ekosystemtjänsten Tillgång till rent dricksvatten. På CBD:s hemsida, där man själva tolkar Nagoya-målet tas säkerställande av områden av betydelse för vattenförsörjningen upp som ett exempel på skyddade områden som bör kunna tillgodoräknas målet: ”areas which are important for the continued provision of ecosystem services (such as areas important for water supply, erosion control, sacred sites, etc)”

FRIVILLIGA AVSÄTTNINGAR

Här saknas betydande arealer av de frivilliga avsättningarna då man enbart redovisar frivilliga avsättningar nedanför gränsen för fjällnära skog. Från naturvårdshåll räknas ofta de fjällnära skogarna som oerhört viktiga så det kan inte vara därför de exkluderas från sammanställningen. Om skogsbruket förväntas skydda sådana skogar måste de räknas in i målet.

Samtidigt räknar man i rapporten ut hur stor andel dessa frivilliga avsättningar utgör på hela Sveriges landareal. Det är inte konsekvent. Räknar vi procent av hela Sverige bör även avsättningar i hela Sverige räknas.

MILJÖHÄNSYN I SKOGSBRUKET

I rapporten anges den lämnade hänsynen uppgå till 2-3 procent av den föryngringsavverkade arealen vilket låter lite, i det certifierade skogsbruket bedöms siffran röra sig kring 7 %. I volymen ingår områden som är för små för att räknas in i frivilliga avsättningar och för stora för att ingå i Skogsstyrelsens redovisning av hänsynsområden (dvs hänsynsytor mellan 0,5 – 1,0 ha). Vi saknar en beskrivning av den generella hänsynens betydelse för konnektiviteten i skogslandskapet.

Sammanställd information om Ekosystemtjänster

Skogsindustrierna tycker det är värdefullt att vi i Sverige mer börjar diskutera nyttan med olika typer av ekosystemtjänster. Att bevara olika ekosystemtjänster är och har länge varit ett av de övergripande målen i skogsbolagens miljöarbete. Genom att beakta ekosystemtjänster kommer skogarnas många funktioner och värden att bättre tydliggöras. De viktigaste ekosystemtjänsterna som skogen ger är; fiberråvara (virke), bioenergi, global klimatreglering (kolsänka), vattenförsörjning, livsmedel från vilda djur och växter (vilt och bär), ”vattenrening” (kvävefälla, pH höjning av nederbördvattnet), habitat för biologisk mångfald och upplevelsevärden för olika typer av friluftsliv.

Rapporten är som namnet anger en sammanställning av olika internationella rapporter och vetenskapligt publicerade artiklar. Som sådan fyller den sin funktion genom att ge en inblick i resonemangen runt ekosystemtjänster. Om rapporten däremot skall användas som någon form av beslutsunderlag krävs däremot betydligt djupare analyser än vad som redovisas här. Avsnittet om skog är t ex skrivet utifrån en systemekologisk utgångspunkt där kunskapen om skog och skogsbruk är mycket bristfällig. Det långa och teoretiska resonemanget om skogsekosystemets struktur jämfört med ett marint ekosystem är irrelevant och tillför inget till rapporten.

Att sätta värde på ekosystemtjänster är som rapporten framhåller ibland mycket svårt. När det inte går att sätta marknadsvärden på olika ekosystemtjänster blir en värdering extremt svår och många gånger en mer eller mindre filosofisk fråga. Detta gäller t ex olika former av ”existensvärden”, som t ex ”naturens inneboende värde”. Det finns därför ett stort behov av att utveckla bättre och vetenskapligt grundade värderingsmodeller för många ekosystemtjänster.

Grön infrastruktur

Skogsindustrierna anser att det är en god tanke att samla allt arbete med ”grön infrastruktur” för att göra en beskrivning och politisk värdering av vad som uppnåtts och vad man vill uppnå. Skogsindustrierna ser positivt på den tvärssektoriella ansatsen i projektet.

Begreppet ”grön infrastruktur” har tydlig relevans framförallt i ett europeiskt perspektiv, medan i ett beskogat Sverige finns relevansen kanske primärt rörande de fragmentariska resterna av ädellövskogar och igenväxande fodermarker med ädellövträd. Skogsindustrierna anser att det redan finns en väl utbyggd grön infrastruktur i skogen. Tonvikten bör därför läggas på andra naturtyper som till stor del faktiskt försvunnit från landskapet.

Grön Infrastruktur betonar i första hand betydelsen av ett dynamiskt landskap där spridning och lokal överlevnad är centrala faktorer för arternas långsiktiga överlevnad. Ansatsen är i sig inte felaktig, särskilt inte som ett pedagogiskt instrument. Vi är överens med rapportens författare om vikten av att geografiskt rikta åtgärder för ökad kostnadseffektivitet.

Med beaktande av begreppets inneboende komplexitet blir avgränsning och tydlighet viktigt- vilka arter/artgrupper ska man bedöma och följa Grön Infrastruktur för?

Skogsindustriernas bild av rapporten är att den vetenskapliga grunden för den valda skalan och många av slutsatserna är svag. Biologisk mångfald har behov av habitatstrukturer i alla skalor men rapporten fokuserar på en skala som samhällsplanerare uppfattar som relevant – vi anser att många skalor är relevanta.

En grundligare analys är möjlig att göra, som inkluderar frivilliga avsättningar, impediment, hänsynsytor och den brukade skogen som en viktig del av den gröna infrastrukturen i skogslandskapet. Analysen kan också innehålla ett prognosmoment för vad dagens styrning och beteende kommer att leda till för situation för relevant grön infrastruktur utan att nya regler och styrmedel introduceras. Varför gjordes inte detta? De ”vida öknarna” mellan öarna av grön infrastruktur i rapportens exempel kan vara eller bli fyllda av ”oaser”.

Flera av de tankar som framförs i rapporten för att öka landskapets konnektivitet har av forskare som fungerat som rådgivare till skogssektorns egna landskapsplaneringsprojekt, bedömts som mindre relevanta. I stor utsträckning överges därför idag strukturer som exempelvis korridorer i skogslandskap, då uppfattningen är att det är viktigare att satsa på kärnor med befintligt stor vikt för biologisk mångfald och att spridningsavstånd för flertalet av de intressanta skogsarterna inte medför behov av direktkontakt mellan habitat i beståndsskalan. Skogsindustrierna ställer sig frågan om rapporten verkligen har föregåtts av en grundlig vetenskaplig diskussion med landets ledande forskare inom området?

DEFINITIONER OCH SKALA

Den boreala barrskogen består av en mosaik i blandning med reservat och andra avsättningar i skilda storlekar, vilket gör begreppet ”grön infrastruktur” svårdefinierat. Definitionen på sid 12 i rapporten består av ett antal odefinierade begrepp. Inom vilken skala ska den långsiktiga överlevnaden säkerställas? När är spridningsmöjligheter säkerställda och för vilka arter och var? När upphör ett ekosystems förmåga att leverera ekosystemtjänster? Vad är en viktig ekosystemtjänst? Vad är en struktur i landskapet?

Skrivningen ger intryck av att alla funktionerna ska uppnås på landskapsnivå vilket Skogsindustrierna är tveksamma till. Vi föredrar en tidigare skrivning: ”Målet är därför att med välunderbyggda resurs- och bristanalyser skapa en grön infrastruktur som på **nationell** basis är funktionell i tillräckligt stor omfattning för att arter och naturtyper ska kunna fortleva i landet”.

Om målet ska uppfattas nationellt, så måste redan de inledande regionala analyserna ta sikte på att identifiera arter och ekosystem av betydelse för ett nationellt bevarande, varefter en nationell handlingsplan kan upprättas för att säkra målnivån.

Definitionen av begreppet grön infrastruktur behöver på sikt operationaliseras och brytas ned i mer tydligt mätbara komponenter för att det ska kunna bli möjligt att hantera begreppet objektivt. Begreppet skulle få mycket större kraft om man på ett tydligare sätt en vad som gjorts betonade samverkan mellan myndighet och skogsbruk vid planering än bara mellan olika myndigheter. Så länge begreppet inte riktas och avgränsas samt på ett tydligare sätt beaktar skogsbrukets övergripande planering, är det svårt att tro att det framöver ska kunna få något större praktiskt genomslag i skogsbrukets hänsynsplanering.

Det är också viktigt att man beaktar frågan om regionalitet för den gröna infrastrukturen. Ska samma ”måttstock” användas när man mäter den gröna infrastrukturen i områden med olika historiska förutsättningar såsom ex, brukningsintensitet? Man kan även fundera på när en grön infrastruktur ska kunna anses vara tillfredställande och utifrån vilka principer ska vi framöver bedöma grön infrastruktur? Hur det historiska landskapet såg ut vid en viss given tidpunkt eller utifrån vad vissa särskilt utvalda arter bedöms behöva? Att konstatera att den gröna infrastrukturen är dålig i Bergslagen och ”bra” i fjällnära områden i Jämtland är förstås inte en konstruktiv väg.

GRÖN INFRASTRUKTUR I OLIKA LANDSKAPSTYPER

I detta avsnitt beskrivs en skev världsbild där villaträdgårdar med sina exoter och höga kemikalieanvändning anses vara viktiga habitat medan skogsbruket är ett allvarligt hot mot den gröna infrastrukturen.

Här har man missat de frivilliga avsättningarna som arealmässigt överstiger de formella avsättningarna men också den generella hänsynen saknas. Redan på sid 14 i rapporten borde de finnas med.

Den mycket mörka och dystra bild av miljötillståndet i skogen som målas upp på sid 14-16 bör nyanseras och framförallt bör storskogsbrukets landskapsekologiska ambition lyftas fram. Vi vill också hänvisa till de positiva tendenser som kan skönjas i ex, Riksskogstaxeringens data gällande död ved, gammal skog, äldre lövrik skog etc.

LANDSKAPSANALYS

Även här saknas viktiga indata i form av impediment, frivilliga avsättningar och strandskydd.

Rent generellt saknar vi vetenskapliga referenser för alla de påståenden om skogsmarker som presenteras på sid 38-39.

När man hävdar att konnektiviteten måste stärkas bör man även här vara tydlig med vilka fokusorganismerna är. Konnektivitet upplevs väldigt olika av olika arter med olika spridningspotential. Rapportförfattarna betonar visserligen att man studerat strukturell och inte funktionell konnektivitet, denna begränsning måste på ett tydligare sätt återspeglas i den avslutande diskussionen.

Utifrån den senaste naturvårdsbiologiska forskningen vet vi att även ”unga” brukade skogar (30-70 år) i vissa regioner kan fungera som habitat för många rödlistade arter (ex, Lena Gustafsson studier på Holmens mark i Hälsingland). Samtidigt vet vi att hänsynsytor på hyggen kan fungera som livbåtar för många rödlistade arter knutna till gamla successionsstadier. Det är ett högst rimligt antagande att även skogar i dessa åldersstadier inverkar positivt på den gröna infrastrukturen. Mot bakgrund av detta är det förstås en mycket grov förenkling att inte beakta dessa i analysen. Vi har full förståelse för att man tvingats förenkla analysen. Dock måste rapportförfattarna på ett tydligare sätt än nu lyfta in ovanstående forskningsinsikter i sin avslutande diskussion.

Skogsbrukets frivilliga avsättningar diskuteras märkligt lite i denna del av rapporten. Trots allt rör det sig om dryga 1,2 miljoner ha skogsmark varför dess betydelse för den gröna infrastrukturen rimligen borde vara ganska stor.

SLUTSATSER GRÖN INFRASTRUKTUR

Skogsindustrierna anser att det är svårt att hävda specifika behov och strategiska vägval med existerande grunder. I frånvaro av tydligt definierade mål för hur biologisk mångfald önskas fördelad finns ingen möjlighet att som i rapporten hävda specifika behov. I frånvaro av en tydlig analys av hur alla grön infrastruktur i alla relevanta skalor är fördelad saknas också möjlighet att som i rapporten hävda specifika behov.

Rapporten lämnar efter sig en stor osäkerhet kring vad man egentligen föreslår och därför även vilka eventuella konsekvenser som kan uppkomma.

Skogsindustrierna anser att det är positivt att frågan om landskapsperspektiv väcks tydligt och detta är relevant även för samhällets arbete med formellt skydd och andra instrument för att skapa grön infrastruktur.

Ytterligare uppbyggnad av strukturer riskerar att påverka möjligheterna negativt att använda skogen som ett klimatneutralt alternativ i framtida energi och råvaruförsörjning, varför en allsidig och kritisk granskning är särskilt viktig inför beslut om ytterligare grön infrastruktur.

Rapporten borde trycka mer på samverkan med skogsägarna än att skapa mer lagligt baserade styrmedel för att göra frivilligheten ”formell”.

För Skogsindustrierna

Mårten Larsson

Linda Eriksson